



## Na junakovem grobu.

Dokónčal si, tovariš mili,  
 Dokónčal tek življenja si;  
 In našel v tihí tej gomili  
 Počitek od terpljenja si.

Osoda kruta ni ti dala,  
 Da v rojstno legel bi zemljó,  
 In tamkaj, kjer ti zibel stala,  
 Počilo trudno bi teló.

Na tujem sveti, v daljni Bosni  
 Smert bleđa te zadéla je;  
 In tuja zemlja tvoj ponosni  
 Živót v naročje vzéla je.

Z domačega ti ni zvonika  
 Pel mili, znani glas zvoná;  
 In znancev množica velika  
 Za tvojim ni pogrebom šla.

Na tvojem grobu ni točila  
 Predraga mamica solzá,  
 Na tvojem grobu ni molila  
 Za brata séstrica Bogá.

Edini jaz sem te izročil  
 Prijatelj, zemlji materi,  
 Tovariš zvesti le je točil  
 Na zgodnji grob solzico ti.

Zapustil drago si družino,  
 Zapustil si domači svet;  
 In sim v neznano ti tujino  
 Prišel vesel si, mladolet.

Rešiti sužnjega si brata  
 Iz krutih turških hotel rok;  
 Da mu prostóst zasije zlata,  
 Da mu potihne bridki jok.

A terda krogla priveršéla,  
 Prebila blago ti sercé;  
 V nebesa duša ti zletéla  
 S té nehvaležne je zemljé.

Počivaj le, tovariš mili,  
 Ti si končal življenja boj,  
 Ti zmagal si v viharni sili —  
 Zaslužil sladki si pokój.

O Bosna, Bosna! Kaj grobove  
 Junakom izkopavaš tí,  
 Ki tvoje rešiti sinove  
 Iz turških hočejo pestí!

Pagliaruzzi.

## Sodnikovi.

## XVIII.

Da pojasnimo vedenje Seljanovo v gosposki družbi pri Korenu, katero bi se utegnulo komu nekako čudno zdeti, treba je nam nekoliko nazaj poseči v naši povesti. Pošteni drevar ni bil prišel samo svoje hčerke gledat v Korenovo hišo, kakor se je reklo. Mož je bil tisti dan v velikí stiski in zadregi, kakor morebiti se nikoli prej v svojem življenji. Ugibal je in glavo si belil, kaj naj bi storil, da bi bilo prav; ali to je bilo težko ugeniti. Njegove dolžnosti so si bile tako navskriž, vsaj njemu se je tako zdelo, da se ni mogel za nobeno odločiti. Ko si človek ne vé sam pomagati, gré k prijatelju, znanцу, da naj mu on svetuje, kaj storiti. Ali ta pot je bila Seljanu zaperta. Najboljšemu prijatelju ni smel razodeti, kaj ga teži, dà samo povedati mu, kar je vedel. V tej zadregi je slednjič storil, kar bi bil morda mnogokedó drug na njegovem mestu. Ko se je zvečerilo, napoti se v gostilno; morebiti mu vino glavo razvedri, da mu prava misel zasveti, ali pa da si vsaj za nekaj časa prežene skerbi, ki mu niso dale pokoja. Ni se mu posrečilo ne eno ne drugo, še s težjim srcem je šel od Korena in doma ni vso noč zatisnil očesa.

Kaj je bilo?

Popoludné je v gozdu počival, kakor po navadi, za nekaj časa od svojega dela. Solnce je gorko pripekalo z jasnega neba; legel je v senco za germovje. Kraj je bil samotен, vse tiho okrog. Ko tako leži, kar začuje koráke in človeški glas. Bila sta dva človeka, ki sta se mu bližala po očki, malo izhojeni stezici. Moža sta bila v živem pogovoru, a to

tako, da se je eden jezil, kakor je bilo čuti od daleč, drugi ga je pogovarjal in miral. Ko prideta blizo njega, ustavita se obá in Seljan je bil, za germovjem skrit, nehotoma priča naslednjega pogovora:

„Jaz ti pa pravim, da ne grem več nazaj v ta berlog, saj nisem divja zver. Sit sem že tega pasjega življenja. Če mi ne morete dati poštenega stanovanja, kakoršno se človeku spodobi, pa grem, kaj pa imam tükaj pri-vas! Še dobre strehe ne; po vseh udih me že terga. Kaj je meni tega treba? Kaj imam od vsega svojega dela in truda? Pusti me, sè Sodnikom moram govoriti!“

Glas, s katerim so bile govorjene te jezne besede, bil je Seljanu čisto neznan.

Nato je nekedó bolj šepetaje, vendar tako, da je Seljan vsako besedo razumel, tolašil svojega tovariša:

„Torej bodi vendar pameten; ne vpij vsaj tako; ko bi te kedó slisal! Ti si kakor vihar; daj si kaj dopovedati. K Sodniku mendá vendar ne boš hodil o belem dnevi! Kaj hočeš sè Sodnikom?“

Ta glas pa je bil Seljanu predobro znan. Bil je Nosanov. Poslušalcu so začele čudne misli po glavi rojiti. Kaj imata ta dva moža? Z največo radovednostjo in pozornostjo je na uho vlekel tovarišev odgovor:

„Kaj hočem sè Sodnikom? V svojo hišo me mora vzeti, najlepšo sobo mi dati, katero ima. Jaz hočem prebivati kakor človek. In to že od danes z naprej.“

„Ali si z uma, prijatelj? Pri Sodniku

hočeš stanovati? Kaj te tako koža serbi, da jim hočeš naravnost v pest<sup>66</sup>?

„In če me primejo, kaj meni to? Življenje me več ne veseli. Poštenosti sem se odrekel, preganjan se potikam in skrivam kakor zverina po svetu; truden sem, pokoja si želim, takega ali takega, da je le pokoj. Pregrešil sem se zoper postavo, izstopil sem iz človeške družbe, ki se mi je zdela krivična, da bi pomagal zatiranim siromakom; kaj je moje plačilo? Nehvaležnost, gola, gerda nehvaležnost! Rabite me v svoj prid kakor orodje; kje so moje pravice, kje je moj vžitek? Tega bodi konec!“

„Gosposki hočeš torej v roke? Ali ne veš, kaj te čaka, Zaplotnik? Sam zlodej vedi, kaj me je motilo, da sem se spečal s takim človekom<sup>67</sup>!“

„O ti zgaga! Tako ti z mano govoriš, ti, ki si desetkrat malopridniši mimo mene, daš o belem dnevi zahajaš med ljudi! Da se moram bratiti z ljudmi, kakoršen si ti, to je moja najhujša pokora<sup>68</sup>!“

„Jaz nisem vedel, da si tak. Izdati se hočeš torej najprej samega sebe, potem se Sodnika in mene<sup>69</sup>?“

„Tisto bo, kakor se mi bo še zljubilo; tebe vsaj bi gotovo ne bilo škoda, ko bi te obesili na prvo drevo, katero jim je pri roki, samo škoda drevesa; nobeno ni zaslužilo take sramote<sup>70</sup>!“

„Tako je prav, to rad slišim; zdaj vidim, ljubi moj Zaplotnik, da se samo norčuješ z mano, da me strašiš, kakor je tvoja stara navada. Potolaži se, vse bo še dobro; sam bom govoril s Sodnikom; pripraviva ti najlepše stanovanje in vse, česar si želiš; najina skerb, samo miren bodi<sup>71</sup>.“

Na to je bilo slišati, da sta moža nadaljevala svojo pot. Kaj sta potem go-

vorila, kaj se je dalje zgodilo, ni več vedel Seljan. Ali že to mu je bilo dovolj. Zdaj mu je bilo jasno, odkod ima Sodnik zopet svoje premoženje, o katerem so ljudje tolikanj ugibali.

Zdaj se je začela Seljanu velika skerb. Že prej je slišal govoriti, da Zaplotnika tod iščejo, ali za to se je on malo menil. Toda zdaj? Če ga vjemó? če se jim morebiti sam izda, kakor je govoril v svoji nevolji. Za Nosana se pač ni bal; ali kaj bode potem s Sodnikom? Ne da bi bil rad imel prevzetnega moža, zakaj neki? Sodnik ga je zaničeval kakor vsakega siromaka, in to boli tudi der-varja. Zlasti po tistem prizoru pri Korenu, ko je mladi Sodnik tako nespo-odobno nadlegoval njegovo hčer, Seljan ni bil poseben prijatelj Sodnikovi hiši. Za Sodnika samega torej bi ne bil genil z mazincem. Ali tu je bilo nekaj drugega. Njegov sin Matija je rad imel njegovo hčer, in ona je njega rada imela. To je mož dobro vedel. Zato se je zdaj bal za Sodnikovo hišo. Če jo doleti ta nesreča, ta sramota, da Sodnika primejo in obsodijo za hudodelnika, kaj potem? Ali bode mogla njegova hči kedaj vesela biti. Uboga Jerica, ubogi Matija. Poleg tega je bil tudi prijatelj mlademu Brezarju, ki je snubil Sodnikovo Ano. — Ne to ne smé in ne more biti! Ta strašna nesreča se mora od-verniti, ali kako? Ukrepal je na vse strani: najkrajša pot je bila pač naravnost k Sodniku, povedat mu, kaka nevarnost mu preti. Ali ta pot mu je bila pre-težka, prezoperna. Govoriti z njegovo ženo? prebridko! Najraje bi se bil obernal na njegovega sina, toda kje je bil ta? Povedati Brezarju? ta bi se morebiti sam ne bil upal pred Sodnika. Slednjic je šel, kakor smo slišali, dobrega sveta

ali vsaj tolažbe iskat h Korenu. Kaj je tam zvedel! Zdaj je še le prav videl in čutil, kako velika je nevarnost in kako blizo. Da bi le ne bilo že vse prepozno! Njemu na čast moramo pristaviti, da ga je pač obsla tudi misel, da bi bila prav za prav njegova dolžnost iti naravnost h gosposki ter razodeti ji, kar je bil tako nenadoma zvedel. Da se mu je zdela ta misel pregrozna, da ni čutil v sebi dovolj moči zveršiti jo; kedó ga bode obsojal zaradi té slabosti? Ali mu je bilo mogoče kaj takega storiti v njegovem stanji? Ni čudno torej, da je imel mož nemirno, težko noč po teh dogodbah. Danilo se je že, ko ga je slednjič zaspanec premagal.

Ko se je zbudil malo časa po tem, izginili so bili čudoma vsi dvomi iz njegove glave. Mahoma mu je bilo jasno, kaj naj stori, če tudi si ni bil nikakor v svesti, zakaj.

Nekoliko časa potem ga vidimo, ki korači, kolikor moči praznično oblečen, proti Sodnikovim. Čudno! pot se mu ni zdela tako težka, kakor se je prej bal. Miren je bil, še mislil ni mnogo, ena sama misel mu je bila jasno pred očmi: Tako mora biti!

Prijazni bralec! Morebiti se ti to čudno zdi; ali pomisli, spomni se, kako ti je bilo, ko si moral iti vpervič k izpovedi. Ali se ti ni zdelo, da ni nič strašnejega na svetu, da tega ne moreš in ne moreš! Ali slednjič, ko si videl, da ni drugače, ujunačil si se, nastopil si svoj križev pot, šel si tako rekoč mizé v nevarnost, dá celo nekako lahko ti je bilo pri serci.

Tako nekako se je godilo našemu Seljanu. Ko pride pred Sodnikovo hišo, zagleda malega Andrejčka, ki se je že na cesti igral. Veselo ga ogovori deček:

„Kaj pa ví, stric, tako zgodaj pri nas“?

V serce je starega moža zbolelo to otrokovo vprašanje. Odgovori mu:

„Očeta iščem; ali so že vstali“?

„Kaj pa da so, na dvorišči jih menda najdete ali pa na vertu“.

Seljanu ni bilo treba moža po vertu iskati. Na dvorišči ga sreča, ravno je hotel z doma. Molčé se gledata moža nekaj časa. Potem reče Seljan:

„Nekaj bi rad s tabo govoril, Sodnik“.

Te besede so bile govorjene s tako nenavadnim skoraj skrivnostnim glasom, da so Sodnika čudno zadele. Na misel mu ni prislo, da bi se obregnil nad možem, kakor je bila sicer njegova navada. Mirno ga vpraša:

„Kaj takega? Govóri, meni se mudi na polje“.

„Malo moraš že poterpeti, tako hitro ni da bi se to povedalo, tukaj že celo ne; samā morava biti“.

Molčé gre Sodnik gori v svojo sobo, Seljan pa za njim. Ko bi bil v tem trenutji kedó Sodniku roko na levo stran persi položil, čutil bi bil, da mu serce hitreje utriplje.

Ko sta bila v sobi, sname Seljan ključ od zunaj iz vrat ter sobo od znotraj zapre.

Sodnik ga gleda in pravi:

„Kaj pa to? Menda vendar nisi prišel iz slabega namena? Dobro, da nimaš sekire pri sebi“.

Nato Seljan, kakor da bi ga ne bil slisal:

„Sodnik! Tvoj sin in moja hči se rada imata; zato sem prišel —“

Sodnik se oddahne pri teh nenadnih besedah, čes: to je torej? in jaz sem mislil, Bog ve kaj bo! Čelo se mu zvedri, veselo mu reče.

„In za to je bilo treba vrata zaklepati? Todà kaj pravim? Prav si storil, Seljan; kaj takega res ni da bi svet slišal. Saj vendar nisi tako neumen, kakor sem mislil, Seljan. Snubit si torej prišel? Ali to je kaj novega; prej se je hodilo dekleta snubit; ti pa si staro navado na robe obrnil. Vendar predno dalje govoriva, povej mi, Seljan, ali si bil že pri Žitniku? tako zgodaj? Koliko kozarčkov si ga pozobal? Hudega pravijo da ima Žitnik, takega, ki po gerlu praska in v lase leze“.

To je starega moža vendar malo zbolò, zganja ni pil, dasi je bil dervar. Precej ostro ga torej zaverne:

„Sodnik, ko bi vedel, po kaj sem prišel, premislil bi mào bolj, kaj govoriš. Ali povedal ti še nisem, ker si mi besedo prestrigel“.

„Kaj nisi dejal, da zato, kar se, kakor praviš, moj sin in tvoja hči rada imata? Ali zato se jaz ne menim, kaj moj sin rad ima. Vrata sem mu pokazal, šel je po svetu; pojdi ga iskat, in kader ga najdeš, naredita, kakor se vama vidi. Mene ni treba vprašati. Zastran mene naj vzame beračico, ciganko, ali še kaj hujega; njegova volja, njegova pokora. Če si pa prišel, Seljan, ali te je pa mordà Matija sam poslal, pogajat se z menoj, da naj privolim v ta beraški zakon, da naj mu prepustim svojo domačijo; rečem ti, in ti si dobro zapomni, da iz té moke ne bo kruha; dokler bom jaz gibal, Matija ne bo prestopil s tvojo hčerjo Sodnikovega praga. Tako, zdaj sva pri kraji. Pojdi in odkleni vrata!“

Ko je videl, da ga Seljan ne sluša, hotel je iti sam in vrata odpreti. Ali Seljan ga prime krepko za roko ter mu reče odločno:

„Stoj, Sodnik; jaz menim, da bo vendar boljše, če vrata ostanejo zaperta, boljše zate, ne zame. Kar se pa tiče moje hčere in tvojega sina, rečem ti samo to: Ne prenagh se, da se ne bodeš kesal. Ti si me krivo razumel, ali se pa delaš, kakor da bi me bil. Ko bi jaz hotel, da privoliš v to ženitev, ne bilo bi potreba, da te prosim. Ti sam bi me prosil, predno potihne ropotanje tega voza, ki derči zdaj mimo tvoje hiše po cesti; na kolenih bi me prosil, Sodnik, samo da bi te jaz hotel tako ponižati; ali zaradi tega nisem prišel“.

„Prej sem menil, da si pijan, zdaj pa vidim, da si znoril; z norim človekom se samo norec pregovarja. Poberi se, če ne, ti pomagam“!

Te grozeče besede je govoril Sodnik brez prepričanja, samo da bi zakril, kolikor moči, strah, ki so mu ga bile zbudile zadnje besede Seljanove. To je Seljan dobro čutil, hotel je končati neprijetni pogovor, reče mu torej naravnost:

„Sodnik! Zaplotniku so na sledu; to sem ti prišel povedat; stóri zdaj, kar se ti zdi“.

Strela je bila vdarila v frast. Vsa kri je Sodniku silila proti sercu; bled kakor zid tresel se je po vsem životu, za stol se je moral prijeti, da bi ne omahnil. Ko bi mu bil Sodnik ne vem kaj storil, zdaj je bil Seljan za vse maščevan. Usmiljenje je imel z ubogim možem, ki je tako ponižan trepetal pred njim. V tolažbo mu reče z ginenim glasom:

„Mene se ne boj, Sodnik! Storil sem ti zaradi tvojega sina kar sem mogel, morebiti več, nego sem smel; zdaj grem. Z Bogom“!

Nato odklene vrata in otide.

B. M.

(Dalje prih.)

## Narodna skupščina francozka.

Spisal Franjo Šuklje.

(Konec.)

Naj se nam tedaj nikar v greh ne šteje, ako se derznemo poleg silne stvarne težave, poleg različnosti zgodovinskih sodeb, subjektivno mnenje izustiti, kakor smo si ga pridobili o tem nenavadnem moži. Mi nimamo Robespierre-a ne za licemérca ne za zavistnega, hudobnega sebičnika. Mi ga marveč prištevamo te verste nadarjenim ljudem, ki sicer ne rodevajo mnogo idej, a imajo posebno moč, misel, katere so se enkrat oklenili, dognati sè skrajno doslednostjo do zadnjih mej ter jo obdelovati s čudovito logiko in neumorno žilavostjo. Spusti takega moža v viharni dobi na politično polje in postane ti pošten a zagrižen fanatik; kar se mu vidi resnica, to bode hotel utelesiti, neoziraje se na upor drugega sveta, ne na žertve, katere zahteva njegovo podjetje. Tako se je tudi Robespierre, napoten po Rousseau-u, navduševal za demokratično ljudovlado, za državo, kjer ni ne bogatinov ne beračev, kjer enaka odgoja pod strogim državnim varstvom prouzroča enake šege in zbuja enako mišljenje, kjer državna oblast, opirajoč se na veliko množino, leto za letom, dan za dnevom skerbno pazi, da se dejanska enakost ohrani in da se nikjer ne žali ona „republikanska krepost“, katero Robespierre povsod naglašá kakor pravo podlogo in glavni pogoj vsake svobodne države.

To je bil državni ideal tega moža, njega uresničiti prizadeval si je sè slepim a poštenim, nesebičnim fanatizmom.

Kedor pa je takrat nameraval kakor-

koli pomiriti in urediti francozko državo ter odstraniti največe gorjè, brezpostavnost, moral je preje iznebiti se mož, ki so še vedno dalje po revolucijski poti gonili utrjeni narod, ki so širili brezpostavnost, ker je le-ta najbolj ugajala njih poželjivosti ali krutosti.

To spoznavši moral je tedaj tudi Robespierre uničiti glave dosedanjih teroristov: Billaud-Varennes-a, Collot-a, Barère-a, potem glasovita trinoga Fouché-a in Carriera. Ker je bil ta smertni boj neizogiben, pripravljali ste si obe stranki ves mesec julij na odločilno bitko. Ali Robespierre-ovim protivnikom se po silnem trudu posreči, zagotoviti si večino v narodni zbornici. Kar je bilo tam slabe vesti in nečistih rok, kar se je bala odgovornosti, potem kar se je prištevvalo prijateljem girondistov ali Dantona in kar je bilo zmernih republikancev ali celo skritih rojalistov, to vse se združi v neko veliko zaroto, da uniči Robespierre-a in pesčico zvesto mu udanih priveržencev.

Kako buren prizor v zbornici 27. julija 1794. (9. termidorja po republikanskem koledarji)! St. Just, desna roka tako rekoč svojemu prijatelju Robespierre-u, hoče v svojem poročilu napadati protivno stranko ter posebno obdolžiti Billaud-a in Collot-a. Ali se ni izpregovoril prvih stavek, že mu besedo prestriže breznačajni Tallien in za njim napada Billaud dosedaj tako mogočnega Robespierre-a. Ta hoče odgovarjati, braniti se, ali splošni krik: „Smert trinogu!“ zaduši njegov glas;

sedaj zahteva besede od predsednika Thuriot-a, ali ta mu jo odreče ter ne prestane sè svojim zvončkom. Od jeze bled, brez sapa mu zakriči Robespierre, že popolnem spehan: „Predsednik ro-parjev, daj mi besedo ali določi takoj, da me hočeš umoriti“! vendar se Thuriot za to ne zmeni, Legendre in Tallien pa verzeta Robespierre-u psovko v obraz: „Glej, to je Dantonova kri, ki ga zaduši“!

Vendar se dolgo ne upajo izgovoriti odločilne besede; Louchet, preje malo poznan poslanec skrajne stranke, predlaga prvi. naj se Robespierre v zapor dene. „Na glasovanje, na glasovanje“, tako se mu burno priterdi od vseh strani. Preje pa, da se to sklene, zahteva mlajši Robespierre, zahtevata Lebas in hromi Couthon v plemenitem navdušenju, naj ju zadene enaka osoda. Tedaj se sklene tudi zapor za te poslance in za St. Justa, gendarmi se jih polasté ter jih odvedó v razne jetnišnice.

In vendar boj se ni pri kraju! Mestna gosposka in silno uplivna družba Jakobincev udani ste Robespierre-u ter se ustavljati narodnemu zboru. Takoj se zbere občinski zastop pod županom Fleuriot-om v mestni hiši, poziva v boj pariško ljudstvo in ukaže oprostiti zaperte narodne zastopnike. Žopet nastane burno gibanje po tem strastnem nemirnem Parizu; sekcije se zbirajo, prepirajo se, odločujejo se, eni za Robespierre-a in mestni zastop, eni za konvencijo.

Že se plat zvoná hije po pariških cerkvah, že žene pijani Henriot, poveljnik narodne straže, svoje topničarje pred Tuilerije ter tam nastavlja svoje topove, že vlada strah in obup v narodni zbornici; le nekoliko energije, le urno

krepro postopanje in Robespierre, že oproščen sè svojimi tovarisi vred, bil bi vendar še premagal svoje protivnike v parlamentu. Ali do tega ga njegovi priverženci, Payan, Coffinhal in dr. ne morejo pripraviti! Je li se je v istini bal notranjega boja, boja v Parizu in grozovitih nasledkov, ali je bila misel, boriti se z mečem, sploh zoperna temu možu, ki je sicer le v pravni obliki in z golo besedo premagoval svoje sovražnike?! Med tem pa, ko Robespierre izgublja uro za uro, ohrabri se tudi zbornica, prekličé njega in njegove tovarise s pariškim mestnim zastopom vred, agituje po mestu ter združuje konečno toliko vojno silo iz raznih narodnih straž, da more oblegati mestno hišo, kjer je zastoj se zborovala in se posvetovala Robespierre-ova stranka!

Bila je ena ura čez polunoči, ko so pristaši konvencije planili na „Hotel de ville“. Množica, zbrana na „place de la grève“ pred mestno hišo, dasi dobro oborožena, ne ustavlja se naskakujočim: strah pred postavno oblastjo jo je presinil. Sedaj se zavalé čete v poslopje, prodró v notranje prostore, kar se začujeta zaporedoma dva strela. Stopijo v dvorano za posvetovanja, zagledajo tam St. Justa mirno stoječega, zaničljiv nasmeh mu je na ustnicah — na tleh pa leži poleg mertvega Lebas-a težko zadeti Robespierre z razdrobljeno čeljustjo, a vendar še živ! Ali se je sam hotel usmertiti ter se ni dobro zadel, — kakor se sploh terdi — ali je bil zavratno ustreljen od gendarma Mede, kakor hoče dokazati po spominkih tega sicer jako nezanesljivega moža Louis Blanc (l. c. XI. 256 in v obširni kritični opazki ibid. 269—273). Mlajšega Robespierre-a ne najdejo v dvorani; ko

je ta videl pasti svojega brata, spravi se na okno ter se stermoglavi v bodala pod seboj. Poberó ga strašno razmesarjenega, na pol mertvega. Couthon, vedno bolehen in hrom, ležal je na cesti, težko ranjen na glavi; v takem položaji ga zasačijo ter ga izročé njegovim zopernikom.

Med tem prenesó Maks. Robespierre-a v Tuilerije in ga položé na veliko, dolgo mizo v neki dvorani odborovej. Pod glavo nima družega nego skrinjico napolnjeno s plesnjivim vojaškim kruhom; rana njegova tudi še ni obvezana in curkoma mu teče kri iz zdrobljenih čeljusti. Okrog njega pa se raduje surova množica, največ ljudje, ki so ravnokar v prahu se plazili pred mogočnim tribunom, ki ga pa sedaj s psovkami in zbadljivimi besedami pitajo. „Vaše veličanstvo terpijo?“ vpraša ga ta. „Kaj je mogoče, da si ti besedo izgubil?“ roga mu se ón. Robespierre pa — in to bi vendar morali pomisliti oni, ki vedno še govoričijo o njegovi „strahopetnosti“ — prenaša vse te grozne dušne in telesne muke s čudovitim junaštvom. Upiraje svoje vélike modre oči v surovo druhal, leži mirno in tiho, poskuša semtertje s koščeki papirja ustaviti obilno kri — a ne z enim glasom ne razodeva prevelikih bolečin, katere terpi. Ob šesti uri ga vendar obvežeje, boječ se, da ne bi smert vsled rane kervniku iz rok ne iztergala željno pričakovane žertve.

Kajti posebne pravde tú ni bilo; možje so bili preklicani „hors la loi“ in na revolucijskem tergu jim je bila že pripravljena giljotina. Hočem li popisovati ta žalostni sprevod 28. jul. 1794.? Edenindvajset jih tirjajo ta dan na morišče; na prvem vozu je Robespierre, pet-

indvajset letni St. Just, miren in zamisljen. Couthon, poleg njega umirajoči mlajši brat Robespierre-a. Okna so polna gledalcev, zlasti elegantnih dam, ki se veselo posmehujejo, kakor da bi se ravnokar versila kaka šaloigra v gledišči. Niso li te dame vendar jako podobne oni družali ženskih pošasti, ki se v divjem kolobaru s krikom in tulenjem okolo vóz sučejo in plešejo? Pridejo do morišča in Robespierre, dasiravno smertno ranjen, ima vendar še dovolj dušne moči, da se sam, brez kake podpore, po stopnicah na giljotinsko ploščino splazi. Sedaj ga prime kervnik, kaže ga brezštevilnemu ljudstvu ter mu hipoma z grozno surovostjo — odterga obvezo, tako da se spodnja čeljust kar loči od gornje. Nepriljubljen na tako barbarstvo, izpusti Robespierre glasen krik — prvi je bil in zadnji, od kar je bil prišel svojim protivnikom v roke. Le eno trenutje pozneje — in konec je bil vsej zmoti in vsemu terpljenju!

\* \* \*

Videl si narodno zbornico, čestiti bralec, seznanil sem te z najimenitnejšimi poslanci ter sem naslikal njih osodo, naveličal si se dolgega gledanja in poslušanja — treba tedaj, da zapustimo dvorano in zgodovinsko imenitno poslopje. A kolikokrat v duhu stopim v te prostore, zapustim jih vedno le z ginjenim, tožnim srcem. Glej, St. Just, ta starorimski značaj, dejal je nekedar prijatelju: „Le v grobu se spočije revolucionar“ (le repos des revolutionnaires est dans la tombe), in v istini, kar je bilo v slavnem tem parlamentu odličnega po značaju, izverstnega po nadarjenosti, nenavadnega po energiji, da celó po hudodelstvu, skoro



vse je kratko politično delovanje se svojim življenjem plačevalo. Svoboda je smert prinašala ravno onim, ki so jo najstrastneje ljubili! Ni mi treba tedaj opravi-

vičevati se zaradi gesla, prav primérnega temu sestavku:

„Sunt lacrimae rerum et mentem mortalia tangunt“.

## Spomini s pota.

Spisal Fr. Poljanec.

### II.

#### Med Savo in Dravo.

Ko sem pred nekaj časa slonel na ograji čerNovškega mosta in gledal pod seboj bistro Savo, kako bodro vali modrozeleno, srebrno obrobljene valove hiteč na jug, „med brate, med sestre, med naše ljudi“, rodila se je v meni živa želja, iti za njo, da bi videl, kje ta meni toli priljubljena reka, utrujena dolzega teka, silnemu Durnavu pada v naročje. Gnalo me je slediti njen tek, da bi jo poznal od izvira do iztoka, njo, ki edina med našimi večimi vodami ves čas teče po slovanski zemlji, in pa, da bi videl in se seznanil z bratovskim rodóm, ki biva ob njenih bregovih. Ta misel, ki mi jo je vdihnila leščeca Sava, ukrepila se je na Jezici, kjer so njega dni padali težki udarci, pri kupici rujnega Hervata do terdnega sklepa. Iste noči še šel sem na železnico ter se ob Savi vozil proti HerVaškem.

Kmalu pod Ljubljano začne se dolina stiskati, stišče se vse bolj in bolj, tir za železnico moral se je torej mestoma vseliti v živo skalo.

Pri Zidanem mostu, kjer se Savi pridružuje mlajša štajerska sestra Savinja, začno polagoma gore odstopati od savskega korita ter se umičejo berstnim travnikom, pitomim njivam, prijaznim vasem in tergom. Savska dolina od Zi-

danega mosta do Zagreba po eni in do Samobora po drugi strani je za moj okus tako lepa, da ji se more malo katera vzporediti. Gore se tu sicer ne dvigajo nebu pod oblake, ne vidiš tu sternih pečin in brezdanjih propadov, zastonj se oziraš po sopotih in slapovih, ki tako prijetno oživljajo gornjo savsko dolino: ali hribi so tukaj od podánka do verha zaviti v bujno zelenilo, po njih stojé bele cerkve, ki tako prijazno gledajo v dolino, a njim odzdravljajo lepi gosposki dvori, ki se izmed sadnega drevja zvedavo ozirajo v beli svet. Posred te divote teče mogočna reka in po njej vozi krepak narod dolge plave otovorjene z blagom solčavskih planin. In ako bi, dragi prijatelj, vso to krasoto videl, kader jo pretké jutranje solnce se svojim zlatom, ali kader tiha luna zatrepeče nad žuborečo vodo, gotovo bi mi pritegnil, da je ta dolina lep kos slovenske zemlje.

Pa ni samo lepa, temveč tudi drugače je zanimiva in imenitna. Glej! tu pred nami leži Kersko, ki se je se svojo edino ulico na dolgo raztegnilo na ozkem prostoru med Savo in Terško goro ravno ondi, kjer se začne dolina širiti v prostorno kersko polje. Kersko je mesto, od starine že ponaša se s tem imenom. To mesto res — govorimo resnico —

ni Bog si ga vedi kaj, veliko ni, ne bogato, tudi ne vzbuja drugače pozornosti potnikove, ali ta skromni slovenski Betlehem ima v zgodovini našega naroda dosti veliko imenitnost. Tu je na svoje stare dni v velikem siromaštvu živel in umerl največi in najpoštenjši kranjski rodoljub, ko je že prej ves svoj — ne ravno majhen — imetek žertvoval „Slavi vojvodine Kranjske“. Tri leta pred smertjo moral se je tudi ločiti od bisera njemu najdražega, od svoje knjižnice, katero je prodal zagrebškemu vladiki Mikuliču. Tu na kerskem polju igral se je poglaviti del kervave igre, ki je v zgodovini zapisana z imenom „kmečkega upora“ za „staro pravdo“. Tu se je zbirala slovenska „raja“, katero je nemško plemstvo — kaj plemstvo! — trinoško boljarstvo s svojim nečloveškim, v nebo za osveto kričečim ravnanjem prisililo, da je odvergši motiko posegnila za britki meč in to dvakrat v enem stoletji. Kaj se je vse moralo zgajati prej, predno je naš pod ovco krotak in ponizen kmet spel se do maščevalca žaljene pravice in pogaženega človeškega dostojanstva? Niso se upirali deželnemu gospodarju, kajti zmerom so povdarjali udanost in zvestobo do svojega vladarja, hoteli so se samo povzdigniti iz živinskega stanja, v katerem jih je z železno pestjo držalo boljarstvo, hoteli so živeti po človeško, hoteli so biti ljudje. A tudi to se jim ni posrečilo, stoletja še so morali nositi sramotne, sužnje verige.

Nasproti Kerskega stoji prijazen Videm in za njim Stara vas. Tu so se po zimi leta 1573. sè zimzelenom na klobucih shajali v posvet slovenski in hervaški možje, tu so se dogovarjali o skupnem delovanji in ukrenili udariti, kakor hitro bode začel kopneti sneg. Udarili so —

in bili so pobiti. Zalostno je zahajalo solnce dné 5. svečana onega leta, obsevajoč gomile kmečkih trupel na kerskem polju, in Sava je stotine in stotine mrtvih Hervatov odnašala nazaj v domovino. Pa srečni so bili ti! *Vae victis!* veljal je tačas preostavšim živim trikrat in desetkrat. Pero se ustavlja opisavati grozodejstva, ki so jih terpeli nesrečni kmetje. Zgodovina kerskega mesta bi bila gotovo predmet vreden najboljšega domačega zgodovinarja, pa tudi slovenski romanopisec bi našel tu hvaležna tla zgodovinskemu romanu.

Pod Kerskim leži na Savi sredi lepega polja veselo štajersko mestece Brežice, ki ima tudi odlično mesto v naši zgodovini, zlasti pa v ravno prej omenjeni kmečki ustaji. Brežice so bile prvo mesto, ki se je podalo kmetom ter jim imelo biti v zaslombo pri dalnjem vojevanji. Z onstran Save nas pozdravlja Čatež, ki se — kakor bi bil naslikan — naslanja na vinske gorice, in maló naprej stari jeseniški grad na kranjsko-hervaski meji.

Todá kakor lepi so ti kraji, ne utegnemo se dalje pri njih muditi, hiteti nam je mimo krasne dobovske cèrkeve proti hervaški meji. Otlo zaropočejo železniški vozovi preko mosta nad nezatno rečico. To je Sotla. Na hervaški zemlji smo. Na levi strani odpira nam se pogled v divotno Zagorje, a pred nami se kažejo in zopet izginjajo gosposki dvori Laduč, Januševce, Lužnica, bivališče bivšega zloglasnega bana Raucha, Novi dvori, kjer leži pokopan ban Jelačić, in malo naprej zagledamo nad Savo razvaline Sosed-grada, kjer je nekedaj gospodoval grozoviti Ferko Tahí, besna zver v človeški obliki. Ustaja zagorskih kmetov

bila je v prvi versti obernena zoper tega kervoloka.

Grad Jankomir, vas Stenjevec se hitro prebeži mimo nas, med potniki nastane

neko gibanje, ki oznanja, da se bližamo večemu mestu; hlaçon zabertizgne za-tegneno, vlak začne preskakovati iz tira v tir in naposled obstoji. V Zagrebu smo.

(Dalje prih.)

## Deveta dežela.

### Šesto poglavje.

Kratek čertež ustave v deveti deželi. Negoda je priča, ko župana volijo in o tej priliki vidi, da imajo tudi v deveti deželi ljudje svoje napake.

Ker mi ni hitro kaj družega na misel prišlo, vprašam svojega znanca, ali ima kaj opravka v vasi. On mi odgovori:

„Kaj pa da, in se prav imeniten opravek imam; danes volimo novega župana. Ker vidim da ste tujec, utegnilo bi vas zanimati, kako se pri nas župan voli. Če hočete, pojte z mano.“

Ta ponudba mi je bila prav prijetna. Po poti ga izprašujem, kolika je njih občina in kako je urejena. Zvedel sem to: Vsa deveta dežela ima sto občin, vsaka občina po kakih sto hiš, ena nekoliko več, druga manj. Središče občini je „vas“, v njej posluje, če tudi ne prebiva stalno, župan, ki se voli za leto dni. Vsej deželi središče je „mesto“, mi bi dejali glavno mesto, kjer ima svoj sedež deželna vlada. V mestu se zbira vsako leto enkrat vseh sto županov, ki so torej poslanci ali zastopniki posameznih občin. Ta „zbor“ voli vsako leto „glavarja“, kateri zveršuje postave in naredbe, ki jih je ukrenil zbor. Na strani glavarju je poseben „odbor“, katerega isto tako zbor vsako leto izvoli iz svoje srede. Kar je glavar za vso deželo, to je vsak župan v svoji občini. Ta ustava, kakor se vidi ni kedó vé kako umetna, nič posebnega;

tođ tega tudi potreba ni, poglavitno je, ne kaka je posoda, temuč kaj je v posodi.

Iz tega je razvidno, da je župan v deveti deželi imenitna oseba, tolikanj bolj me je zanimala njegova volitev, ki se je imela danes versiti.

Pripeljeva se v vas. Velik prostor na štiri vogle; ob stranéh lepe prijazne hiše, ene velikosti vendar ne popolnoma enake; ob hišah spredaj košato drevje v versti, tako da je bilo prijetno izprehajališče med drevjem in hišami. Sredi prostora lepa, kosata lipa, ki je kaj oblastno razprostirala svoje mogočne veje in oder je bil napravljen v njeni senci. To je bila vas. Okolo odra je bilo zbranih mnogo mož in vedno jih je še prihajalo. Pred neko hišo se ustaviva; moj znanec izpreže, izroči konja in voz človeku, ki je stal pred hišo; potem se napotiva proti zbirališču, kjer se je imel župan voliti.

Možje so se pogovarjali med seboj; tu pa tam je kateri roko podal mojemu tovarišu in tudi mene so prijazno pozdravljali. Jaz sem ogledoval može, vsak se mi je vreden videl, da bi ga izvolili za župana, tako možati, tako čestiti so se mi zdeli vsi.

Čez nekaj časa potihne šum; na oder stopi mož z lepo sivo brado in dolgimi lasmi, take si mislim stare očake v svetem pismu. Vse je bilo tiho kakor v cerkvi, vse je oči obračalo v moža na odru. S krepkim, donečim glasom izpregovori:

„Možje! Danes je leto, ko ste me izvolili za svojega župana, danes je konec mojega županovanja. Prizadeval sem si vestno in pravično opravljati svojo častno službo. Ako sem pa vendar kedaj kaj pregrešil v svoji človeški slabosti, sodite me, možje. Kedor izmed vas mi ima kaj očitati, naj se oglasi, stopi naj na oder ter razloži čestitemu zboru, česa me dolži. Možje zato postavljeni bodo sodili.“

Nato umolkne in se ozira po množici. Star mož pomoli roko. Župan mu migne, da naj stopi na oder. To se zgodi. Starček ogovori množico:

„Možje! Jaz sem menda najstariji med vami, ako meni kedó, da je on, naj se oglasi. Vendar je še bistro moje oko. Pozorno sem opazoval službovanje tega moža, in reči moram slovesno pred vami, da v njem nisem našel krivice. Ker se nihče izmed vas ni oglašil, predlagam, možje, da naj občinski zbor izreče našemu dosedanjemu županu svojo zadovoljnost; in v znamenje tega mu podajem slovesno pred vsem občinskim zborom svojo roko“. To starček stori in ves zbor enoglasno priterdi njegovemu nasvetu. Nato starček odstopi in župan pride zopet na oder ter tako začne:

„Zadnja moja dolžnost in oblast, možje, je ta, da vodim volitev svojega naslednika, novega župana. Prašam vas torej, možje, po stari navadi: Kedó izmed vas se oglašá za častno županovo službo?“

Trije možje pomolé svoje roke. Župan migne najmlajšemu med njimi, da naj stopi na oder. Mož nastopi ter ogovori občinstvo:

„Možje! Jaz, ki stojim tu očitno pred vami, ponujam se vam za župana. Obljubljam vam, da hočem zvesto izpolnjevati svoje dolžnosti. Izvolite me, ako se vam vidim vreden té česti.“

Po tem kratkem govoru stopi malo na stran, da se umakne županu, ki stopi na njegovo mesto in tako govori:

„Možje, kedor izmed vas ima kaj očitati možu, ki je ravnokar govoril, naj se oglasi!“

Res pomoli nekedó roko; župan ga pokliče na oder. Mož nastopi in govori tako:

„Jaz sam sem bil priča, ko se je mož, ki se nam je prvi ponujal za župana, nekedaj obregnil nad svojim starim očetom. Oče ga je prašal, ko je nekaj delal: Zakaj pa tako? On je nespodobno zavernil očeta: Kaj vas to skerbi! Naj reče, ako more, da ni to res! — Ker je to tako, možje, pravim jaz, da ta mož ne more biti za župana.“

Nato vpraša pervosednik obdolženca, kaj more na to odgovoriti. Mož reče: „Tako je“. Potem se mirno pridruži množici.

Zdaj pride drugi na versto. Njemu se je enako godilo. V kratkem govoru se je priporočal zboru za župana. A tudi na njem se je madež našel. Vstal je mož, ki je govoril tako: „Možje! Ta mož je moj sosed. Nekedaj sem ga prosil, naj mi konja posodi, ker je bil moj nekaj obolel. Odgovoril mi je, da ne more, ker ga sam potrebuje. Potreboval ga je res; ali njegovo delo je lahko čakalo, meni se je mudilo; škodo sem imel zaradi njega. Ta mož ne more biti naš župan!“

Tudi on je bil zaveržen.

Tretji še le je bil za vrednega spoznan in enoglasno izvoljen za župana.

Prejšnji župan mu seže v roko, v znamenje, da mu izroča županovo čast in oblast. Novi župan se zahvali zboru, potem ga razpusti.

Tako se župan voli v deveti deželi. Ta volitev mi je dala priliko prepričati se, da tudi v deveti deželi ne bivajo sami čisti angeli. To mi je, da naravnost povem, nekako olajšalo staro evropsko serce.

Negoda.

(Dalje prih.)

## Zakaj in v katerih mejah se Slovani lahko učé tujih jezikov?

Slovani že dalj časa opazujejo med seboj, da jim ni težko prisvajati si drugih jezikov. Pa tudi drugi narodi, ki so sè Slovani bolj ali manj v dotiki, pripoznavajo jim, nekoliko celó nehoté, to lastnost.

Slovani to terditev kar naravnost jemljejo za veljaven zakon, in z njim kot z imenitno močjo celó osvetljujejo on žalostni del svoje zgodovine, kateri priča o slovanskem hlapčevanju. Pa tudi prihodnjosti se bojé, posebno manjše slovanske veje, med drugimi tudi zlasti iz tega vzroka, ki bi neki utegnil pospeševati njihovo potujčevanje.

Kakor se po verhu vidi, primérno je tedaj, da to prašanje na tanko ogledamo. K temu nas naganja tudi resnicoljubje, katero ne pripušča, da bi si pripisovali po krivici kako posebnost. Kajti ravno omenjena lastnost bi kazala ne samo na žalostne sledove dosedanje zgodovine, nego tudi na dobre praktične nasledke v prihodnjosti, ako se smejo v resnici ponašati Slovani s takim svojstvom.

Na drugo stran ima reševanje naše naloge tudi znanstveno vrednost, ker želi na tanko in jasno pokazati, koliko resnice je v tém tako rekoč že uterjenem mnenji.

Taka vrednost bi še narasla, kolikor bolj se nam tukaj ob enem posreči, uterditi dotični zakon vsem narodom.

Ne naslanjam se pa na nikogar pri tem pretresovanji. Splošni zakoni iz drugih véd mi zadostujejo.

Današnji dan imajo navado razjaščevati tudi narodne lastnosti po zakonih razvoja na dotičnih organizmih. Zato tudi mi teh strani ne zanemarjajmo, tudi ko bi nam služile samo za zanikovalno razsodbo. Dobiček tako vsaj onim ponudimo, ki bi se nam drugače upirali z odgovori, kakoršne smo sami najprej zavrnili od sebe in katere radodarni prihranjamo po svoji moči takim ugovarjalcem.

### I.

Kedor veruje, da učenje jezikov Slovanom ne prizadeva težav, ta je tudi prepričan, da drugim narodom tako učenje ni v enaki méri lahko.

Tako prepričanje ravno zbuja našo radovednost. Drugače bi bilo prašanje od začetka splošno in bi hotelo zvedeti samo, kako se narodi sploh jezikov učé, ne pa zakaj se jih Slovani laže učé.

Ako se pa Slovani neoporečno razločjujejo na to stran od drugih narodov, zavednost o tej lastnosti, lahko ter-

dimo, vendar ne more segati v daljnjo preteklost.

Slovani se še v zgodovinskem času zadnjih dveh tisočletij niso pečali z nobenim posebnim znanstvom. O jezikih imajo pa še dosedaj uplivniši narodi več znanje iz najnovejše dobe.

Tedaj tudi naš stavek, sè zavednostjo rečem, nima in ne more imeti velike starosti, ko bi njegova resnica segala tisočletja v pradavnost slovansko.

Slovani imajo sedaj Evropo za svojo domovino; v tem delu sveta so z drugimi narodi v dotiki; pri teh si prilasčtujejo njihovih jezikov: pri teh so Slovani zasledili, kako se jim godi pri učenju jezikov, in so imeli sosedni narodi priliko, opazovati eno in isto prikazen pri Slovanih.

Čez evropske meje tedaj ne sega izkušnja za naš stavek. Za evropske jezike je tedaj lahko resničen; ker pa ne našteva za svojo resnico določnih vzrokov, oporekamo mu lahko, kedar koli hoče prekoračiti meje svojega nastanka, na pr. v krog azijskih jezikov. Ako bi tedaj na priliko hotelo pogoltniti azijsko barbarstvo kak slovanski oddelek, bi po dosedanjih in golih izkušnjah, ki so oživile naš rek, ne mogli zagotavljati, da bo v njem izrečena lastnost potujčevanje zljajšala.

Vidi se tedaj, kako je taka prepričanost omejena, dokler nima določnih vzrokov za podporo. Moramo se po takem ozreti po razlogih, ki segajo čez meje dosedanjih izkušenj gledé na čas in razne pokrajine.

Naj ima Slovanom pripisovana lastnost še toliko resnice v sebi, oni dozdej vendar niso imeli kake bistveno drugačne metode pri učenju jezikov, za katero bi bil ustvarjen samo slovanski duh. In

vendar bi Slovani ne ravnali modro, ko bi si v takem slučaju ne osnovali le njim pripravnih slovníc. Lahkóta, če je kaka, tedaj ne biva v tem, da bi se slovanske duševne moči za jezike po kakovosti razločevale od enakih moči drugih narodov.

Posamezni ljudje se razločujejo pri sprejemanju naukov. Eni so hitreji, drugi počasnejši; eni bistreji, drugi okorniši. Narodom se enako godi, pa en in isti narod si pripisuje za kake učne predmete spretniše duševne moči, nego za druge nauke.

Ako enakomérno ogledamo Slovane za naš namen, mislimo lahko z drugimi, da imajo posebno zmožnost za jezike že od začetka, od časa, ko so živeli se skupaj sè sorodnimi plemeni, ali pa, da so se po razhodu v teku tisočletij sposobili na to stran.

Za prvi primer bi bili morali le Slovani tako lastnost ohraniti, drugi pa jo kakor koli izgubiti. Tu bi nam bila zmožnost zopet temna, pri enih kakor ohranjena, pri drugih pa njena izguba. Nasproti sedanja veda vsaj toliko dokazuje, da se v teku vekov moči razvijajo in množé, ne pa izgubljajo. Tudi jeziki so se le polagoma razvijali, torej tudi zmožnost za-nje. Podedovali pa Slovani take posebnosti tudi niso. Kako pa in od kod?

V predzgodovinskem veku so bili jeziki vseh narodov nerazviti. Ako bi bili takrat Slovani kaj podedovali, ne zado-stovalo bi to za laže sprejemanje sedanjih razvitih tujih jezikov. Po drugi strani vidimo Slovane najmanj v dotiki z omikanimi narodi v zgodovinskih stoletjih. Zaradi tega so primeroma tudi najmanj sprejeli vsega tega, kar so drugi sosedje ustvarili. Ni jim bilo treba učiti

se tujih jezikov, in kjer so si jih prisvojili, naučili so se jih za dobro, t. j. tako dobro, da so svojega menda pozabili za vso zgodovinsko prihodnost.

Dotika z drugimi narodi v zadnjih stoletjih pa ne pripušča misliti, da bi bili kar na mah zasadili sedanjim Slovanom ono sposobnost.

Kedor bi iz tako kratkodobne soseske zveze prideval Slovanom sposobnost za jezike, on bi ne prevdarjal, da dotika z narodi ne sili še, da bi na sploh sosed pri sosedu se jezika učil, najmanj, ako so sosedje narodi. In se potem bi si narod pridobil ono sposobnost le za jezike onih narodov, s katerimi je bil v dotiki. Slovanom pa zdaj vsaj za evropske jezike to sposobnost prilastujejo.

Nazadnje bi lahko še komu ostalo terditi, da vsaj svoj jezik je Slovan podedoval od roda do roda. No, za tako dedščino je bil dozdej še vsak narod sposoben! Po poti podedovanja si tedaj nič ne pojasnimo. Sploh je tako razlaganje temno, in rekel bi skostlastično, ker si z besedami pomaga, kjer ni pri rokah pravih razlogov.

Za druge razloge pa zgodovina tudi ne vé. Če je kot slovanska zgodovina temna, temna je gotovo za taka subtilna prašanja. Zgodovino je sestavljalo sicer mnogo moči; mnogo takih je nam za zmérom zakritih. Ko bi tedaj ne mogli rešiti naše naloge drugače nego s preiskovanjem vseh moči, ki so utegnile

Slovane sposobiti za lahko učenje jezikov, težko bi prišli do jasnega. Ko bi ne mogli rešiti vozla drugače, terditi bi še vendar lahko, da mnenje nima dovolj prič in opazovanja za svojo podporo.

V resnici kaže opazovanje nekoliko nasprotja. Še on Slovan, ki se je uril v tujem jeziku in ki kaže zmožnost za to, pripoznava, da mu ni lahko naučiti se natanko tujih jezikov. Slovan poprek pa je na to stran še nepopolnisi.

Po takem bi bil Slovan za vsak jezik takó rekoč le za polovico na boljšem nego drugi narodi, katerim naša posebnost ni lastna. Tu smo v zadregi, katera omejuje našemu stavku dosedanji obod. Tu se še le kaže, v kaki teoretični stiski bi bili, ko bi hoteli odgovarjati na prašanje z misljo podedovanja. Čuditi bi se nam hlo, da smo podedovali posebno zmožnost za neke strani vsakega jezika, za druge dele istega jezika pa ne. In v najboljšem slučaju\* bi vendar ne vedeli brez preiskave, kaj nam je lahko, kaj težko pri učenju katerega jezika.

Kakor tedaj vidimo, s podedovanjem ne opravimo nič. Kar koli smemo privoliti na to stran, je misel, da govorni organi ne delajo zapreke pri izgovarjanji domačega jezika. To pa je naravno, ker bi drugače še domači jezik ne mogel se razvijati.

Francé Podgornik.

(Dalje prih.)

## Slovenski glasnik.

— „Postanje svjetovne papinske vlasti“ ili pedeset godina talijanske historije (729—779). Tako se imenuje zgodovinsko delo, katero je spisal Natko Nodilo, profesor zgodovine na zagrebškem vseučilišču. Tisek Albrechtov. 1878. Str. 160.

— „Straža“, knjiga za nauku, književnost društveni život. Izhaja v veliki 8<sup>o</sup> na 10 polah v zvezkih enkrat na mesec. Urednik L. Paču. Cena 10 gl. za vse leto. Naročnina naj se pošilja tiskarni A. Pajevića v Novem sadu (Neusatz, Ungarn). „Straža“ serbski časopis, pravi v svojem prvem zvezku, ki je ravnokar na svetlobo prišel: Serbi in Hervati nimajo vzroka, da bi se prepirali zaradi slovstva; serbsko in hervaško slovstvo si je v bistvu enako. To je tedaj zopet list, kateri dela za mir in spravo med Serbi in Hervati na slovstvenem polju.

— „Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium volumen VII. Documenta historiae Croatiae periodum antiquam illustrantia, collegit, digessit, explicuit dr. Fr. Rački. Edidit academia scientiarum et artium. Zagrabiae 1877.

— Bolgarsko slovstvo. Zadnjič smo poročali, da je v Plovdivu začel izhajati list: „Matica“, kateremu je urednik Hrist Danov. Bolgarski pisatelji so začeli zopet pridno delovati na slovstvenem polju za omiko svojega naroda. Za središče svojega slovstvenega delovanja in gibanja, od kodar naj bi širili omiko med svoj narod, so si izbrali mesto Plovdiv. Tudi po drugih mestih izhajajo razni časniki. V Ternovu ureduje Lj. Karavelov lit. list: „Znanie“; v Ruščuku je začelo izhajati pod uredništvom starega bolgarskega pisatelja Blyskova: „Slavjanskoe bratstvo“.

— „Predavanja držana u sjednicah hrv. ped. književnoga zbora“. Knjige I. zvezek I. Zaloga herv. ped. zbora. Tisek Drag. Albrechta. Zagreb 1878. Vsebina: I. O narodnom uzgoju u hrv. pučkih školah od Lj.

Dlустаša. 2. Crte iz poviesti uzgojstva od Mijata Stojanovića.

— Delovanje „Matice hervaške“ v Zagrebu. Odbor Matice hervaške je predložil zagrebški deželni vladi, naj določi neko vsoto nagrade za lépe dramatične proizvode. Vlada je sprejela ta predlog želeč koristiti domači dramatični literaturi in je dovolila 400 gl. nagrade za najboljo izvorno igro, kateri mora biti predmet vzet iz herv. ljudskega življenja. Nagrado bo pisatelju določila Matica. Poseben odbor v ta namen bo prebral vse igre, katere se mu bodo poslale, in bo izbral tiste, katere se mu bodo zdele najboljše. Izbrane igre se bodo igrale potem v nar. dež. gledišči v Zagrebu. Nagrado dobođe pisatelj, čegar igra bo imela največ uspeha. O tem več pozneje.

— Delovanje „Matice serbske“ v Novem sadu. Matica serbska je razpisala nagrade za razne spise, kar ji je tudi lahko mogoče brez težave, če pomislimo, da ima bogate ustanove v ta namen. Pisatelj, kateri spise kako dramo, igro ali sploh kako dobro knjigo, lahko upa, da dobođe nagrade 200—300 gl., in to je vsaj nekaj. Za prihodnje leto 1879. je razpisala Matica serbska nagrade za roman, dramo ali saljivo igro iz serb. življenja po 200—300 gl., za vsako delo posebe. Za spis o estetiki serbskih narodnih pesmi je določila nagrado 300 gl., za spis o novejši serbski dramatiki 200 gl., za knjigo serbskim materam o odgoji otrok 50 rumenjakov i. t. d. Pisatelj lahko izda svojo knjigo sam, torej je knjiga njegova last, in zraven še dobi nagrado.

### POPRAVEK.

V zadnji številki je pri pesmi: „Ubežni kralj“ odpalo pesnikovo ime. Ako bi kedó ne vedel, čegava je ta krasna pesem, povemo mu, da je Levstikova. In tako je prišlo vendar tudi to ime slednjič v „Zvon“, dasi se je tako dolgo branilo.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gl. za vse leto s podobami, 2.50 za pol leta; 4 gl. za vse leto brez podob, 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Herrengasse 74.